

LIETUVOS KOLEGIJŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS ATASKAITŲ PALYGINAMASIS VERTINIMAS

Karolina Nastaravičė, Vilma Kazlauskienė, Irena Klimavičienė

Kauno kolegija

Anotacija. Socialinės atsakomybės tema tampa vis svarbesnė ne tik privačiam, bet ir viešajam sektoriui. Visi šioje srityje įgyvendinti pokyčiai ir atlikta pažanga dažniausiai atsispindi socialinės atsakomybės ataskaitose. Tačiau kyla daug diskusijų dėl pačių socialinės atsakomybės ataskaitų rengimo, kadangi dauguma gairių, rekomendacijų, standartų ar kt. turi tam tikrų spragų. Pasigendama detalesnio reikalavimų, keliamų socialinės atsakomybės ataskaitų turiniui, apimčiai pristatymo. Be to, stokojama mokslinių publikacijų, kuriuose būtų nagrinėjami aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės ataskaitų rengimo ir pateikimo klausimai. Šiame straipsnyje, taikant mokslinės literatūros analizės ir aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės bei kitų dokumentų analizės metodus, siekiama įvertinti Lietuvos kolegijų socialinės atsakomybės ataskaitas. Atlikta mokslinės literatūros ir aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės ataskaitų bei kitų dokumentų analizė parodė, kad yra parengti įvairūs standartai, gairės, klausimynai, nurodantys koks turėtų būti socialinės atsakomybės ataskaitų turinys. Vieni iš pagrindinių, kurie aptariami straipsnyje, tai Pasaulinės atskaitingumo iniciatyvos standartai, ISO 26000 standarto gairės ir Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo klausimynas. Panevėžio kolegija, Šiaulių valstybinė kolegija, Kauno kolegija ir Vilniaus kolegija taip pat rengia bei teikia socialinės atsakomybės ataskaitas, vadovaujantis įvardintais dokumentais, kadangi priklauso Jungtinių Tautų pasaulinio susitarimo iniciatyvai bei yra įpareigosotos teikti socialinės atsakomybės ataskaitas. Pastebėta, kad visos kolegijos rengia ir teikia skirtingas socialinės atsakomybės ataskaitas – skiriasi struktūra, apimtis, pavadinimas ir kt. Pastebima, kad tiek Pasaulinės atskaitingumo iniciatyvos standartai, tiek ISO 26000 standarto gairės, tiek Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo klausimynas palengvina socialinės atsakomybės ataskaitų rengimą ir pateikimą aukštosiose mokyklose, tačiau šių dokumentų išsamumo, aiškumo, tinkamumo klausimas išlieka tolimesnių tyrimų šioje srityje objektu.

Reikšminiai žodžiai: socialinė atsakomybė, ataskaita, aukštoji mokykla

Įvadas

Šiuolaikiniame pasaulyje vis dažniau galima išgirsti sąvoką *socialinė atsakomybė*. Tiek spaudoje, tiek internete, tiek televizijoje gausu įvairių straipsnių, žinučių tiesiogiai ar netiesiogiai prisiliečiančių prie socialinės atsakomybės temos. Socialinės atsakomybės tema tampa vis aktualesnė ne tik verslui, bet ir akademinėi bendruomenei. Pastaruoju metu aukštosios mokyklos siekia aktyviai prisidėti prie tvaraus visuomenės vystymosi, kuriant ir taikant atitinkamas žinias bei rengiant etiškus ir atsakingus specialistus. Ypač svarbu nagrinėti socialinės atsakomybės temą, jog būtų galima suprasti aukštųjų mokyklų daromą poveikį jų aplinkai ir būtų skatinamas kuo didesnis akademinės bendruomenės ir visuomenės įsitraukimas (Phan ir kt., 2024).

Carreton-Ballester ir kt. (2023) teigimu, aukštosios mokyklos turi pranešti apie savo socialinės atsakomybės rezultatus socialinės atsakomybės ataskaitomis, kuriomis siekiama informuoti institucijos suinteresuotąsias šalis apie institucijos išsipareigojimus siekti tvaraus vystymosi ir jos ekonominį, aplinkos ir socialinį poveikį.

Visgi susiduriama su viena iš **problemų**, kokius konkrečius klausimus socialinės atsakomybės ataskaitos turi apimti, jog būtų perteikiami visi 10 Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo principų ir visi 17 darnaus vystymosi tikslai, kokia eiga, kokia forma tai turi būti išdėstyta ir kur tuos reikalavimus rasti.

Tyrimo tikslas – įvertinti Lietuvos kolegijų socialinės atsakomybės ataskaitas.

Tyrimo uždaviniai:

1. atskleisti socialinės atsakomybės teorinius aspektus;
2. palyginti Lietuvos kolegijų socialinės atsakomybės ataskaitas.

Tyrimo objektas – Lietuvos kolegijų socialinės atsakomybės ataskaitos.

Tyrimo metodai:

1. mokslinės literatūros šaltinių analizė;
2. aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės ataskaitų ir kitų dokumentų analizė.

Socialinės atsakomybės teoriniai aspektai

Mokslinėje literatūroje nėra vieningo požiūrio į socialinės atsakomybės sąvoką. Vieni autoriai pateikia bendrus, tiek viešojo, tiek privataus sektoriaus socialinės atsakomybės apibrėžimus. Kiti pateikia atskiras verslo ir aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės sąvokas. Dyck ir Mulej (2014) socialinę atsakomybę apibrėžia trejopai: socialinė atsakomybė – tai atsakomybė už savo poveikį visuomenei, t. y. kitiems žmonėms

ir jų organizacijoms, o ne tik sau; socialinė atsakomybė – tai tarpusavio priklausomybė, atsižvelgiant į faktą, kad niekas neegzistuoja ir nedirba savarankiškai, bet papildo vienas kitą prigimtiniais ir profesiniais gebėjimais; socialinė atsakomybė – tai holistinis požiūris, reiškiantis, kad žmonija turi atsisakyti perdėto vienašališkumo. XiFeng ir MeiHui (2024) teigia, kad įmonės socialinė atsakomybė – tai ne tik ekonominiai įsipareigojimai, bet ir tam tikros įmonės atsakomybės investuotojams, darbuotojams ir kitoms suinteresuotoms šalims. Wigmore-Alvarez ir Ruiz-Lozano (2012) išskiria aukštosios mokyklos socialinės atsakomybės sąvoką ir ją apibūdina kaip aukštosios mokyklos bendruomenės (studentų, dėstytojų, administracinio personalo) etiška veiklos kokybės politiką, formuojamą atsakingai valdant aukštosios mokyklos poveikį švietimui, pažinimui, darbui, aplinkai ir dalyvaujant dialoge su visuomene, siekiant skatinti tvarų žmogaus vystymąsi.

Aukštosios mokyklos atlieka svarbų vaidmenį visuomenėje, todėl didėja jų socialinės atsakomybės ir gebėjimo informuoti apie socialiai atsakingą veiklą svarba (Tetrevova ir kt., 2021).

Zaharia ir kt. (2010) mano, kad konkurencija tarp aukštųjų mokyklų dėl daugiau studentų ir pinigų pritraukimo daro įtaką šių institucijų elgesiui ir skatina visuomenę nagrinėti jas panašiais socialinės atsakomybės kriterijais kaip ir verslą. Taigi, vystantis įmonių socialinei atsakomybei, pradėjo vystytis ir aukštųjų mokyklų socialinė atsakomybė (Carreton-Ballester ir kt., 2023).

Nagrinėjant socialinės atsakomybės klausimą, ypač svarbu įvertinti kaip sekasi siekti socialinės atsakomybės tiek versle, tiek aukštojoje mokykloje. Įmonėse tai parodo tvarumo indeksas (Verslo žinios, 2024) ir socialinės atsakomybės ataskaitos, o aukštosiose mokyklose tai atskleidžia tik socialinės atsakomybės ataskaitų turinys (United Nations Global Compact, 2024).

Buitrago Mejia ir kt. (2023) teigimu, socialinės atsakomybės ataskaita – tai viešas organizacijų ekonominio, aplinkos ir socialinio poveikio, siekiant darnaus vystymosi tikslų ir socialinės atsakomybės veiksmų, atskleidimas.

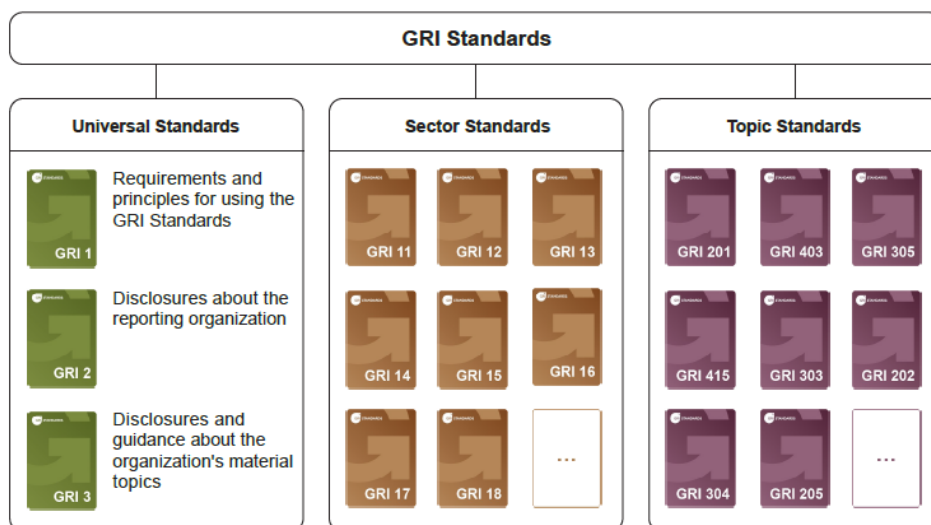
Taip pat pastebėta, kad aukštesnė socialinės atsakomybės ataskaitų kokybė teigiamai veikia organizacijos socialinę reputaciją. Kai organizacijos teikia išsamias ir skaidrias socialinės atsakomybės ataskaitas, tai padidina jų socialinės atsakomybės veiksmų matomumą už tiesioginių suinteresuotųjų šalių ribų ir sustiprina socialinės atsakomybės poveikį organizacijos reputacijai (Phan ir kt., 2024).

Atskleidus pagrindinius socialinės atsakomybės teorinius aspektus, svarbu apžvelgti, kokios gairės nurodo, kas turi atsispindėti socialinės atsakomybės ataskaitose.

Tyrimo rezultatų analizė ir aptarimas

Socialinės atsakomybės ataskaitų rengimą gali apibrėžti tiek standartai, tiek gairės, tiek rekomendacijos, tiek iniciatyvos, tiek klausimynas ar kt., tad toliau straipsnyje bus naudojamos visos šios sąvokos.

Socialinės atsakomybės ataskaitų pradžia galima laikyti pirmųjų standartų atsiradimą – Pasaulinės atskaitingumo iniciatyvos standartus (angl. *Global Reporting Initiative (GRI) Standarts*). Pasaulinės atskaitingumo iniciatyvos standartai – tai modulinė tarpusavyje susijusių standartų sistema, kuri organizacijoms leidžia viešai pranešti apie savo veiklos poveikį struktūrizuotu būdu kitoms suinteresuotosioms šalims (1 pav.). Šie standartai yra pradžios taškas visoms organizacijoms, kurios teikia socialinės atsakomybės ataskaitas, kadangi juose išdėstytos pagrindinės sąvokos, principai, socialinės atsakomybės ataskaitų teikimo reikalavimai (Global Reporting Initiative, 2024).

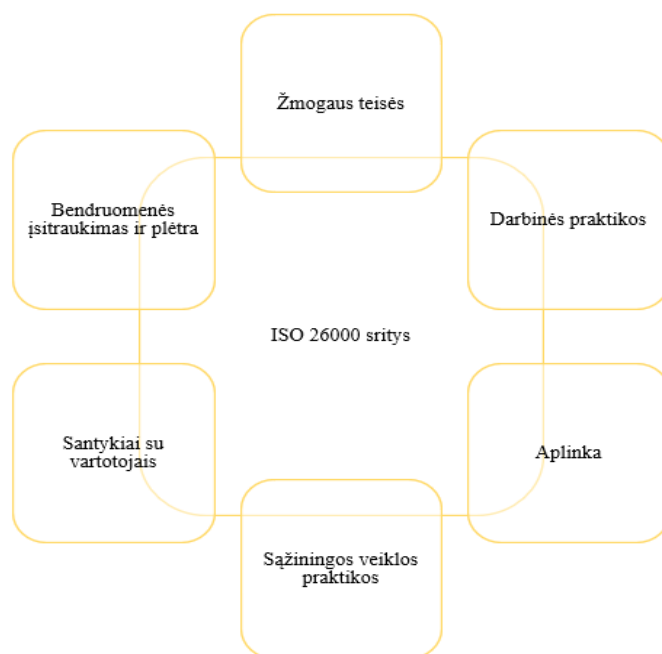

1 pav. Pasaulinės atskaitingumo iniciatyvos standartai (Global Reporting Initiative, 2024)

Iš pateiktos lentelės matyti, kad Pasaulinės atskaitingumo iniciatyvos standartai leidžia organizacijoms pateikti informaciją trimis būdais:

1. parengti ir pateikti universalią ataskaitą, kuri apima organizacijos poveikį ekonomikai, aplinkai ir žmonėms;
2. parengti ir pateikti ataskaitą, kuri orientuota į atitinkamą sektorių;
3. parengti ir pateikti ataskaitą pasirinkta tema (Global Reporting Initiative, 2024).

Kitas svarbus standartas, kuris praplėtė socialinės atsakomybės iniciatyvą, yra ISO 26000. ISO 26000 galima apibrėžti kaip tarptautinį standartą, kuriame pateikiamos gairės visų tipų organizacijoms, neatsižvelgiant į jų dydį ar vietą, ir nustatomi socialinės atsakomybės principai (International Organization for Standardization, 2024). ISO 26000 standarto gairės apima šešias pagrindines sritis (2 pav.) (ISO 26000: 2010, Guidance on Social Responsibility, 2024).

2 pav. ISO 26000 standarto sritys (ISO 26000: 2010, Guidance on Social Responsibility, 2024)

Socialinės atsakomybės ataskaitų publikavimas tapo kaip įrodymas, kad organizacija rūpinasi ir prisiima atsakomybę aplinkos, socialiniais ir valdymo klausimais. Organizacijos, atsižvelgdamos į Pasaulinės atskaitingumo iniciatyvos standartus ir ISO 26000 standarto gaires, socialinės atsakomybės ataskaitose gali pateikti didelį kiekį vizualiai patrauklios informacijos, tad atsiranda problema dėl pateikiamos informacijos objektyvumo, tikslumo ir patikimumo (Sethi ir kt., 2017).

Nors šios sistemos yra sukurtos kaip gairės, kuriomis turi vadovautis organizacijos, ir todėl yra gana naudingos kaip informacijos apdorojimo mechanizmai, tačiau jose nepateikiami matavimo kriterijai, siekiant užtikrinti patikimą įgyvendinimą arba patikrinti informacijos tikslumą. Pastarasis aspektas yra labai svarbus organizacijos išorės suinteresuotųjų šalių požiūriu, kurios norėtų tam tikro nepriklausomo ataskaitos turinio patikrinimo, kad suteiktų jai patikimumo. Pastangos pašalinti šiuos trūkumus nepasiteisino, tad organizacijos bando užpildyti šią spragą (Sethi ir kt., 2017).

Šiuo metu viena iš svarbiausių socialinės atsakomybės iniciatyvų – Jungtinių Tautų Pasaulinis susitarimas, kuriuo siekiama:

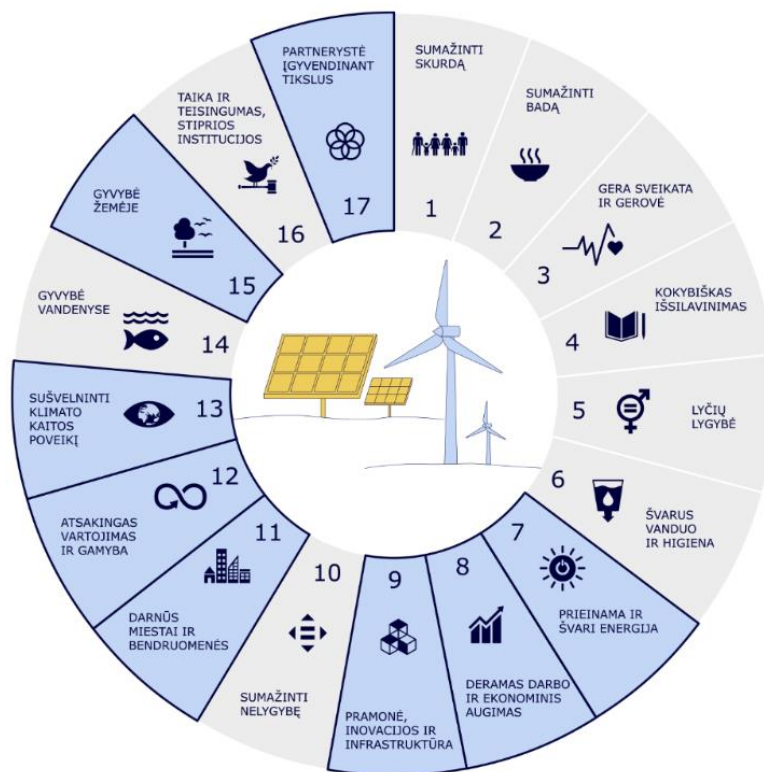
1. padėti organizacijoms veikti atsakingai, įdiegiant į savo vykdomą veiklą Pasaulinio susitarimo principus;
2. skatinti tarp organizacijų tarpusavio bendradarbiavimą, neatsižvelgiant į vykdomą veiklą, veikimo ribas (Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2024).

Priklausymas šiai iniciatyvai įpareigoja organizacijas rengti ir teikti socialinės atsakomybės ataskaitas. Įprastai parengtos socialinės atsakomybės ataskaitos pristatomos organizacijų viduje jos darbuotojams ir viešinamos organizacijų interneto svetainėse bei yra viešai prieinamos Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo interneto svetainėje. Šioje svetainėje akcentuojama, kad organizacijos, vykdydamos savo veiklą, turi siekti Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo principų ir darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo. Pasaulinio susitarimo principai susideda iš keturių sričių: žmogaus teisės, darbuotojų teisės, aplinkos apsauga ir kova su korupcija (3 pav.) (United Nations Global Compact, 2024).

3 pav. Pasaulinio susitarimo principai (United Nations Global Compact, 2024)

Išskiriama 17 Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo darnaus vystymosi tikslų (4 pav.).

4 pav. Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo darnaus vystymosi tikslai (INVL Renewable Energy Fund I, 2024)

Kaip matyti iš pateikto 4 pav., darnaus vystymosi tikslai tarpusavyje apjungia tiek žmogaus teises, tiek darbuotojų teises, tiek aplinkos apsaugą, tiek kovą su korupcija.

Kadangi Jungtinių Tautų Pasaulinis susitarimas iki šiol nebuvo patekęs jokių tikslų gairių, standartų, rekomendacijų ar kt., aktualu panagrinėti, kokiais kriterijais remiantis šios iniciatyvos narės – Lietuvos kolegijos – rengia socialinės atsakomybės ataskaitas. Analizė atlikta remiantis 2021–2022 m. Lietuvos neuniversitetinių aukštųjų mokyklų (toliau – kolegija), priklausiančių Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo iniciatyvai, socialinės atsakomybės ataskaitomis (1 lentelė).

1 lentelė. Informacija apie Lietuvos kolegijų socialinės atsakomybės ataskaitas
(sudaryta straipsnio autorių, remiantis Lietuvos kolegijų socialinės atsakomybės ataskaitomis, 2024)

Panevėžio kolegija	Šiaulių valstybinė kolegija	Kauno kolegija	Vilniaus kolegija
<i>Ataskaitų pavadinimai</i>			
1. JT Pasaulinio susitarimo pažangos ataskaita 2021–2022 m.	1. 2021 m. socialinės atsakomybės ataskaita; 2. 2022 m. socialinės atsakomybės ataskaita.	1. Socialinės atsakomybės ataskaita 2021–2022 m.	1. Socialinės atsakomybės ir darnios plėtros 2021 m. ataskaita ir veiklos gairės; 2. Socialinės atsakomybės ir darnios plėtros ataskaita 2022.
<i>Ataskaitų paskelbimo vieta</i>			
1. Kolegijos interneto svetainėje; 2. United Nations Global Compact interneto svetainėje.			
<i>Ataskaitų apimtis</i>			
13 psl.	2021 m. – 26 psl.; 2022 m. – 30 psl.	28 psl.	2021 m. – 138 psl.; 2022 m. – 42 psl.

1 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad visos keturios kolegijos socialinės atsakomybės ataskaitas rengia skirtingai. Šiaulių valstybinės kolegijos ir Kauno kolegijos socialinių atsakomybės ataskaitų pavadinimai beveik vienodi, tačiau Panevėžio kolegijos ir Vilniaus kolegijos – skiriasi. Dar vienas skirtumas – socialinės atsakomybės ataskaitų metai: Panevėžio kolegija ir Kauno kolegija socialinės atsakomybės ataskaitas rengia kas du metus, o Šiaulių valstybinė kolegija ir Vilniaus kolegija – kiekvienais metais. Tai sąlygoja kolegijų pateiktų socialinės atsakomybės ataskaitų skaičių. Panevėžio kolegija ir Kauno kolegija per du metus pateikia vieną socialinės atsakomybės ataskaitą, Šiaulių valstybinė kolegija ir Vilniaus kolegija – dvi socialinės atsakomybės ataskaitas. Taip pat skiriasi ir socialinės atsakomybės ataskaitų apimtis. Panevėžio kolegija teikia tik 13 psl. apimties socialinės atsakomybės ataskaitą. Vilniaus kolegijos ataskaita yra didesnės apimties ir apima 138 psl. Tokius skirtumus lemia pateiktos informacijos išsamumas. Kadangi nėra apibrėžti reikalavimai socialinių atsakomybės ataskaitų apimčiai, vienos kolegijos šią informaciją pateikia koncentruotai. Tuo tarpu kitos labai plačiai aptaria skirtingas socialinės atsakomybės sritis. Vienintelis sutampantis aspektas – visos kolegijos socialinės atsakomybės ataskaitas skelbia savo interneto svetainėje ir United Nations Global Compact interneto svetainėje.

Kadangi 1 lentelėje pateikti duomenys atskleidžia daug socialinės atsakomybės ataskaitų rengimo skirtumų, aktualu panagrinėti ir visų išvardintų kolegijų parengtų socialinės atsakomybės ataskaitų turinį (2 lentelė).

2 lentelė. Lietuvos kolegijų socialinės atsakomybės ataskaitų turinys
(sudaryta straipsnio autorių, remiantis Lietuvos kolegijų socialinės atsakomybės ataskaitomis, 2024)

Panevėžio kolegija	Šiaulių valstybinė kolegija	Kauno kolegija	Vilniaus kolegija
1. Direktoriaus žodis; 2. Žmogaus teisės; 3. Darbuotojų teisės; 4. Aplinkos apsauga; 5. Antikorupcinė veikla.	1. Įžanga; 2. Apie organizaciją; 3. Vizija, misija, vertybės; 4. Žmogaus teisės; 5. Darbuotojų ir studentų teisės; 6. Aplinkos apsauga; 7. Kova su korupcija.	1. Direktoriaus žodis; 2. Apie Kauno kolegiją; 3. Suinteresuotosios grupės. Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais; 4. Socialinė atsakomybė; 5. Ekonominė atsakomybė; 6. Ekologinė atsakomybė; 7. Numatoma veikla ir siekiai 2023 m.	1. Vilniaus kolegijos socialinė atsakomybė ir darni plėtra; 2. Darnus švietimas, mokslas ir darnios plėtros kompetencijų ugdymas; 3. Socialinė partnerystė; 4. Socialinės įtraukties stiprinimas; 5. Informacinio raštingumo ir skaitmeninės visuomenės skatinimas; 6. Kūrybiškumo, inovatyvumo ir verslumo plėtra; 7. Visuomenės sveikatingumo stiprinimas; 8. Aplinkosauginių iniciatyvų plėtra; 9. Lietuvos kultūros stiprinimas; 10. Lietuvos valstybingumo ir istorinės atminties tęstinumo puoselėjimas; 11. Lietuvių etnokultūros populiarinimas ir tautinio paveldo puoselėjimas; 12. Tvarios ekonomikos plėtra; 13. Darnios vadybos plėtra ir suinteresuotųjų grupių gerovės užtikrinimas; 14. Savanorystės, pilietinio aktyvumo ir socialinės paramos iniciatyvos; 15. Veiklos gairių apžvalga.

Iš 2 lentelėje pateiktų duomenų pastebima, kad Panevėžio kolegijos ir Šiaulių valstybinės kolegijos socialinės atsakomybės ataskaitų turinys sutampa, išskyrus tai, kad Šiaulių valstybinės kolegijos socialinės atsakomybės ataskaitos turinyje yra skyriai „Apie organizaciją“ ir „Vizija, misija, vertybės“. Minėtų kolegijų socialinės atsakomybės ataskaitų turinys apima pagrindines keturias sritis: žmogaus teises, darbuotojų teises, aplinkos apsaugą ir kovą su korupcija. Kauno kolegijos ir Vilniaus kolegijos socialinės atsakomybės ataskaitose pateikta informacija nėra klasifikuojama pagal sritis. Tiek Kauno kolegijos, tiek Vilniaus kolegijos socialinės atsakomybės ataskaitų turinį sudaro skyriai, apimantys socialinės atsakomybės situacijos konkrečioje kolegijoje atskleidimą. Galima teigti, kad šių skyrių įtraukimas susijęs su už socialinių ataskaitų rengimą atsakingų darbuotojų nuomone apie svarbius ir būtinus paminėti socialinės atsakomybės aspektus. Tokie turinio skirtumai nulemti tos aplinkybės, jog iki 2024 m. nebuvo parengtų konkrečių gairių ar rekomendacijų socialinės atsakomybės ataskaitų skyriams, kurie jose turėtų atsispindėti. 2024 m. vasario mėnesį Jungtinių Tautų Pasaulinis susitarimas išleido klausimyną, kuriuo rekomenduojama vadovautis, rengiant socialinės atsakomybės ataskaitas. Klausimynas apima ne tik visas keturias sritis: žmogaus teisės, darbuotojų teisės, aplinkos apsauga ir kova su korupcija, bet apima ir organizacijos valdymo sritį. Visos šios sritys turinio prasme skaidomos į smulkesnes skiltis (3 lentelė) (United Nations Global Compact, 2024).

3 lentelė. Komunikato dėl pažangos klausimyno turinys (United Nations Global Compact, 2024)

Valdymas	Žmogaus teisės	Darbuotojų teisės	Aplinkos apsauga	Kova su korupcija
<ul style="list-style-type: none"> • Politika ir pareigos; • Prevencija; • Skundai; • Patirtys; • Vadovų atlyginimas; • Struktūra; • Duomenų užtikrinimas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reikšmingumas; • Įsipareigojimai; • Prevencija; • Priemonės. 	<ul style="list-style-type: none"> • Įsipareigojimai; • Prevencija; • Įvykdymas; • Priemonės. 	<ul style="list-style-type: none"> • Įsipareigojimai; • Prevencija; • Klimato poveikis; • Energijos / išteklių naudojimas; • Technologijos; • Papildomi klausimai konkrečiai temai: vanduo, miškai, biologinė įvairovė, žemės naudojimas, oro tarša, atliekos; • Papildomi veiksmai aplinkos srityje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Įsipareigojimai; • Prevencija; • Įvykdymas; • Priemonės.
Iš viso – 13 klausimų.	Iš viso – 8 klausimai.	Iš viso – 12 klausimų.	Iš viso – 22 klausimai.	Iš viso – 8 klausimai.

Išanalizavus klausimyną, pastebėta, kad didžiausia dalis klausimų tenka aplinkos apsaugos sričiai, o mažiausia dalis – žmogaus teisių ir kovos su korupcija sritims. Išsamiau panagrinėjus klausimyną, galima pastebėti, kad daugelyje klausimų akcentuojamos būtent verslo įmonės, o ne aukštosios mokyklos. Tad vis dar lieka nemažai neaiškumų, susijusių su aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės ataskaitų rengimu. Neaišku, ar aukštosios mokyklos, rengdamos socialinės atsakomybės ataskaitas, turės atsakyti į visus klausimus, ar tik į tuos, kurie atspindi jų veiklą. Žinoma, klausimynas palengvina socialinės atsakomybės ataskaitos rengimą, kadangi tiksliai nurodytos būtinos aptarti penkios sritys: valdymas, žmogaus teisės, darbuotojų teisės, aplinkos apsauga ir kova su korupcija. Kolegijos, kurios savo socialinės atsakomybės ataskaitose orientavosi į kitoki turinį, dabar aiškiai žinos, kas jame turi atsispindėti (United Nations Global Compact, 2024).

Apibendrinant, galima teigti, kad tiek Pasaulinės atskaitingumo iniciatyvos standartai – tiek ISO 26000 standarto gairės, tiek Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo klausimynas – palengvina socialinės atsakomybės ataskaitų rengimą ir pateikimą aukštosiose mokyklose. Nors iki šiol nėra aišku, ar naujai parengtas Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo klausimynas užpildys Pasaulinės atskaitingumo iniciatyvos standartų ir ISO 26000 standarto gairių spragas, bet tai yra dar vienas žingsnis tobulėjimo link socialinės atsakomybės ataskaitų rengimo srityje.

Rekomenduojama tiek visoms straipsnyje išvardintoms kolegijoms, tiek kitoms organizacijoms, kurios priklauso Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo iniciatyvai, atsižvelgti į Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo išleistą klausimyną ir socialinės atsakomybės ataskaitas rengti vadovaujantis šiuo klausimynu. Tokiu atveju socialinės atsakomybės ataskaitos bus panašesnės struktūra, apimtimi ir kt. bei suinteresuotosios šalys lengviau atsirinks sau svarbią informaciją bei galės tarpusavyje palyginti atitinkamų organizacijų socialinės atsakomybės ataskaitas. Tik Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo iniciatyvos narėms pateikus socialinės atsakomybės ataskaitas pagal išleistą klausimyną, Jungtinių Tautų Pasaulinis susitarimas galės įvertinti, ar šis klausimynas atliepia visus lūkesčius socialinės atsakomybės ataskaitų rengimo tema, o gal vis dėlto jį reikės tobulinti.

Išvados

1. Kadangi socialinės atsakomybės tema tampa vis svarbesnė ne tik privačiame, bet ir viešajame sektoriuje, mokslinėje literatūroje pateikiamos ne tik verslo, bet ir aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės sąvokos. Aukštosios mokyklos socialinės atsakomybės sąvoka apibrėžiama kaip aukštosios mokyklos bendruomenės (studentų, dėstytojų, administracinio personalo) etiška veiklos kokybės politika, formuojama atsakingai valdant aukštosios mokyklos poveikį švietimui, pažinimui, darbui, aplinkai ir kuriant dialogą su visuomene, siekiant skatinti tvarų žmogaus vystymąsi. Aukštosios mokyklos atlieka svarbų vaidmenį visuomenėje, todėl didėja jų socialinės atsakomybės ir gebėjimo informuoti apie socialiai atsakingą veiklą svarba, kuri atsispindi socialinės atsakomybės ataskaitoje. Socialinės atsakomybės ataskaita – tai viešas organizacijų ekonominio, aplinkos ir socialinio poveikio, siekiant darnaus vystymosi tikslų ir socialinės atsakomybės veiksmų, atskleidimas.
2. Apžvelgus mokslinės literatūros šaltinius ir aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės ataskaitas bei kitus dokumentus, susijusius su socialine atsakomybe, nustatyta, kad yra įvairių, vienas nuo kito gerokai besiskiriančių standartų, gairių, klausimynų, nurodančių, kas turi būti pateikta socialinės atsakomybės ataskaitose. Atsižvelgiant į šią spragą, 2024 m. vasario mėnesį Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo iniciatyva buvo parengtas klausimynas, kuriuo rekomenduojama vadovautis rengiant socialinės atsakomybės ataskaitas. Kadangi daugelyje klausimų akcentuojamos ne aukštosios mokyklos, bet verslo subjektai, vis dar lieka nemažai neaiškumų, susijusių su aukštųjų mokyklų socialinės atsakomybės ataskaitų rengimu. Nepaisant to, klausimyno parengimas yra vienas iš svarbesnių žingsnių, susijusių su socialinės atsakomybės ataskaitų rengimo sritimi, todėl rekomenduojama Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo iniciatyvos narėms socialinės atsakomybės ataskaitas rengti vadovaujantis išleistu klausimynu.

Literatūra

1. Buitrago Mejia, A., Rodriguez Barrero, M. S., & Izquierdo Hernandez, P. (2023). Sustainability Reports as Drivers of Social Responsibility in Healthcare Companies. *FACE: Revista De La Facultad De Ciencias Económicas Y Empresariales*, 23 (3), 103–120. <https://doi.org/10.24054/face.v23i3.2621>
2. Carreton-Ballester, C., Quiles-Soler, C., & Lorenzo-Sola, F. (2023). Social Responsibility of Spanish Universities for Sustainable Relationships. *Profesional de la Informacion*, 32 (6). <https://doi.org/10.3145/epi.2023.nov.02>
3. Dyck, R. G., & Mulej, M. (2014). *Social Responsibility: Methods, Dilemmas and Hopes*. Sharjah, U.A.E.: Bentham Science Publishers.
4. Global Reporting Initiative. (2024). *Standards*. <https://www.globalreporting.org/standards/>
5. INVL Renewable Energy Fund I. (2024). *Tvarumas*. <https://invlrenewable.com/tvarumo-igyvendinimo-principai/>
6. International Organization for Standardization. (2024). *Standarts*. <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>
7. ISO 26000: 2010, Guidance on Social Responsibility. (2024). *Discovering ISO 26000*. <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100258.pdf>
8. Kauno kolegija. (2024). *Socialinė atsakomybė*. <https://www.kaunokolegija.lt/apie-mus/socialine-atsakomybe/>
9. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. (2024). *Trumpa informacija apie Pasaulinį susitarimą*. <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/darbo-rinka-uzimtumas/imoniui-socialine-atsakomybe-isa/trumpa-informacija-apie-pasaulini-susitarima/>
10. Panevėžio kolegija. (2024). *Tvarumas*. <https://panko.lt/apie-kolegija/tvarumas/>
11. Phan, T. C., Ngo, V. M., Nguyen, T. P., Saefullah, K., & Doran, D. (2024). University Social Responsibility and Teachers' Satisfaction: The Mediating Role of Reputation and Image. *Journal of social studies education research*, 15 (1), 57–90. <https://doi.org/https://jsser.org/index.php/jsser/article/view/5521>
12. Sethi, S. P., Martell, T. F., & Demir, M. (2017). Enhancing the Role and Effectiveness of Corporate Social Responsibility (CSR) Reports: The Missing Element of Content Verification and Integrity Assurance. *Journal of Business Ethics*, 144 (1), 59–82. <https://doi.org/10.1007/s10551-015-2862-3>
13. Šiaulių valstybinė kolegija. (2024). *Kokybės užtikrinimas*. <https://www.svako.lt/lt/apie-mus/kokybes-uztikrinimas>
14. Tetrevova, L., Vavra, J., & Munzarova, S. (2021). Communication of Socially-Responsible Activities by Higher Education Institutions. *Sustainability*, 13 (2), 483. <https://doi.org/10.3390/su13020483>
15. United Nations Global Compact. (2024). *Communication on Progress*. <https://unglobalcompact.org/participation/report/cop>
16. United Nations Global Compact. (2024). *Communication on Progress Questionnaire*. <https://unglobalcompact.org/library/6106>
17. United Nations Global Compact. (2024). *The Ten Principles of the UN Global Compact*. <https://unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles#>
18. United Nations Global Compact. (2024). *Our Participants*. <https://unglobalcompact.org/what-is-gc/participants>
19. Verslo žinios. (2024). *Tvarumo indeksas*. <https://rekvizitai.vz.lt/tvarumas/>
20. Vilniaus kolegija. (2024). *Socialinė atsakomybė*. <https://www.viko.lt/kolegija/socialine-atsakomybe/>

21. Wigmore-Alvarez, A., & Ruiz-Lozano, M. (2012). University Social Responsibility (USR) in The Global Context: An Overview of Literature. *Business and Professional Ethics Journal*, 31 (3 / 4), 475–498. <https://doi.org/10.5840/bpej2012313/424>
22. XiFeng, Y., & MeiHui, Q. (2024). Executives' Academic Experience and Corporate Social Responsibility: A Case Study in China. *Journal of Public Library of Science*, 19 (6). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0305813>
23. Zaharia, R. M., Stancu, A., & Diaconu, M. (2010). University Social Responsibility and Stakeholders' Influence. *Transformations in Business & Economics*, 9 (1), 434–447. https://www.researchgate.net/publication/292837003_University_social_responsibility_and_stakeholders_influence

COMPARATIVE ASSESSMENT OF SOCIAL RESPONSIBILITY REPORTS OF LITHUANIAN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Summary

The topic of social responsibility is becoming increasingly important not only for the private but also for the public sector. All changes and progress made in this area are usually reflected in social responsibility reports. However, there are many discussions about drafting social responsibility reports since most of the guidelines, recommendations, standards, etc., have some drawbacks. A more detailed description of the requirements for the content and scope of social responsibility reports is missing. In addition, there is a lack of scientific publications that deal with the issues of preparing and presenting social responsibility reports of higher education institutions (HEIs). This article, applying methods of scientific literature review and analysis of social responsibility of higher education institutions and other documents, aims to evaluate the social responsibility reports of Lithuanian HEIs. The analysis of scientific literature and social responsibility reports of higher education institutions and other documents showed that various standards, guidelines, and questionnaires indicating what the content of social responsibility reports should be have been prepared. Among the main ones discussed in the article are the Global Reporting Initiative Standards, the ISO 26000 Guidance on Social Responsibility, and the Questionnaire of the United Nations Global Compact. Panevėžio kolegija/State Higher Education Institution, Šiauliai State Higher Education Institution, Kauno kolegija Higher Education Institution, and Vilniaus kolegija/Higher Education Institution also prepare and submit social responsibility reports following the documents mentioned, as they belong to the United Nations Global Compact initiative and are obliged to submit social responsibility reports. It has been observed that all institutions prepare and submit social responsibility reports that differ in structure, scope, title, etc. It should be noted that the Global Reporting Initiative Standards, the ISO 26000 Guidance on Social Responsibility, and the Questionnaire of the United Nations Global Compact facilitate the preparation and submission of social responsibility reports in higher education institutions. However, the issue of completeness, clarity, and suitability of these documents remains the subject of further research in the area.

Keywords: social responsibility, report, higher education institution

Informacija apie autores

Karolina Nastaravičė. Kauno kolegijos Verslo fakulteto Apskaitos ir finansų katedros jaunesnioji asistentė. Mokslinių tyrimų kryptys: vadyba, ekonomika.
El. pašto adresas: karolina.nastaravice@go.kauko.lt

dr. Vilma Kazlauskienė. Kauno kolegijos Verslo fakulteto Apskaitos ir finansų katedros docentė. Mokslinių tyrimų kryptys: ekonomika, vadyba.
El. pašto adresas: vilma.kazlauskiene@go.kauko.lt

Irena Klimavičienė. Kauno kolegijos Verslo fakultetas Apskaitos ir finansų katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: ekonomika, vadyba.
El. pašto adresas: ireklim@gmail.com